

доцільно відображати в обліку того звітного періоду, в якому вони виявлені. У разі виявлення неправильного або несвоєчасного віднесення витрат до собівартості продукції чи виявлення в результаті інвентаризації або перевірки нестач (надлишків) сировини, матеріалів, палива, незавершеного виробництва і готової продукції в цехах і на складах підприємства, а також у разі виявлення помилок в обліку витрат, що відносяться до попередніх періодів, до собівартості продукції звітного місяця доцільно вносити необхідні виправлення.

В сучасних умовах світової економічної кризи і небувалого падіння виробництва, як ніколи актуальною є оцінка важливого фактора, що впливає на політику виробника – витрат виробництва, що лежать в основі виробничого процесу, і про які в першу чергу думає виробник. Сьогодні, на наш погляд, існують такі найважливіші проблеми обліку витрат. Перша стосується переорієнтації вітчизняної теорії і нагромадженого у цій сфері практичного досвіду на вирішення нових завдань системи управління в умовах розвитку ринкових відносин в Україні. Наступна, не менш важлива проблема – вивчення зарубіжного досвіду організації управлінського обліку, створення нових нетрадиційних систем отримання інформації про витрати виробництва вітчизняних підприємств, застосування сучасних підходів до калькулювання собівартості продукції, визначення фінансових результатів, а також використання цієї інформації для контролю, аналізу, прогнозування і регулювання виробничої діяльності. Важливе завдання системи управління виробничими витратами підприємств цукрової промисловості – обґрунтована їх класифікація. Скажімо, певні витрати на виробництво можуть бути простими, однорідними, інші – комплексними. Одну частину витрат включають у собівартість продукції прямо, іншу – розподіляють пропорційно певній базі. Одні витрати залежать від обсягу виробництва, інші – ні і так далі. На нашу думку, доцільно дещо відійти від чинної системи обліку витрат на виробництво і групувати їх залежно від виробничого споживання факторів, якими вони обумовлені. Таке групування витрат можна і потрібно використовувати в умовах поділу обліку на фінансовий і управлінський. Оскільки організація управлінського обліку – прерогатива підприємства, то адміністрація сама вирішує питання щодо застосування класифікації і обліку затрат у системі управлінського обліку, зокрема: визначення місць і центрів затрат, їх зв'язок з центрами відповідальності.

Література

1. Бруханський Р. Ф. Проблеми і пріоритети інформаційного забезпечення стратегічного менеджменту сільськогосподарських підприємств України / Р. Ф. Бруханський // Економічний аналіз. – 2011. – Вип. – Т. 9. – С. 69-71.

О. Гавришок

Тернопільський національний економічний університет

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНІ ПАРАМЕТРИ УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

У сучасних умовах господарювання зростає роль бухгалтерського обліку, як системи інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємств усіх форм власності. У зв'язку з цим, виникає потреба удосконалення діючої методики обліку, оскільки вона не відповідає повною мірою сучасним вимогам

управління, не створює достатніх умов для науково обґрунтованого планування, прогнозування, ефективного контролю, поглибленого економічного аналізу та регулювання діяльності. Тому, розглядаючи проблему управління, ми перш за все розглядаємо облікову інформацію як основу для прийняття обґрунтованих рішень внутрішніми і зовнішніми користувачами.

Виникнення управлінського обліку – це закономірний процес історичного розвитку економічних наук. Він обумовлювався суспільно-виробничими відносинами, науково-технічним прогресом, розвитком теорії та практики обліку та іншими чинниками. Основним завданням даного виду обліку є збирання, накопичення, обробка та передача інформації для ефективного управління діяльністю підприємства. Кінцевою метою управлінського обліку є зниження рівня витрат з метою отримання максимального прибутку.

Методика управлінського обліку у сільському господарстві має свої особливості і відмінності, зумовлені специфікою даної галузі. Тому основними елементами ефективного управління сільськогосподарським підприємством є саме оперативний облік та оперативний аналіз. Отримана в результаті їх проведення економічна інформація є важливою складовою частиною управлінського обліку, а отже забезпечує ефективне і оперативне керівництво господарською діяльністю. Оперативний облік повинен здійснюватися за окремими культурами, виробничими періодами, видами сільськогосподарських робіт та витратами на їх проведення. За таких умов забезпечується одержання оперативної інформації щодо виконання виробничої програми, формування собівартості продукції та управління рівнем витрат. Отримана в результаті проведення оперативного обліку інформація повинна бути детально проаналізована з метою формування варіантів управлінських рішень. Такий процес здійснюється під час оперативного економічного аналізу. Його мета, об'єкти, завдання та коло показників залежить від потреб та вимог управління. Терміни проведення оперативного аналізу зумовлюються специфікою сільськогосподарського виробництва і наявністю необхідної інформації. Тому даний вид аналізу не повинен бути громіздким, а його результати повинні отримуватися систематично і своєчасно.

Управлінський облік повинен охоплювати усі стадії інформаційного потоку управлінського циклу. Проте, на даний час у сільському господарстві не має аналогів організаційних форм, які б об'єднували в одну систему цілі, завдання та методи усіх функцій управління, планування, обліку, аналізу, контролю і регулювання. На сільськогосподарських підприємствах ці функції виконуються різними структурними підрозділами апарату управління і в більшості випадків їх дії не взаємоузгодженні. Це пов'язано з тим, що проблема структури і організації апарату управлінської бухгалтерії до цього часу не вирішена. На наш погляд до завдань управлінської бухгалтерії повинні входити: 1) складання кошторисів витрат виробництва; 2) здійснення обліку фактичних і нормативних витрат з визначенням відхилень від норм; 3) розподіл виробничих витрат за окремими видами продукції, робіт та послуг; 4) складання внутрішніх звітів і доведення їх до керівництва; 5) здійснення оперативного аналізу і контролю; 6) розробка прогнозів і варіантів управлінських рішень з оперативного регулювання діяльності. Як показують проведені нами дослідження

структура бухгалтерії передбачає формування окремих груп (підвідділів) за предметною, лінійною і функціональною ознакою.

Нормативний метод обліку у порівнянні з іншими відповідає вимогам управління з точки зору оперативності, оскільки дозволяє регулювати витрати у момент їх виникнення. Проте його необхідно розглядати значно ширше, ніж як метод обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Нормативний метод є одним із засобів оперативного управління виробництвом, тому його можна віднести до важливого елементу методу управлінського обліку. Для спрощення обліку доцільно застосувати лише окремі види норм, наприклад, укрупнені, комплексні нормативи на виконання окремих сільськогосподарських робіт та видів витрат у рослинництві.

З метою ефективного управління витратами вважаємо за необхідне поділити їх за основними функціями управління, за місцями виникнення та центрами відповідальності. У зв'язку з цим, розроблено модель побудови класифікації виробничих витрат для цілей управління та для забезпечення процесів планування, нормування і прийняття рішень.

Проаналізувавши процес формування і використання облікової оперативної інформації можна зробити висновок, що його основним недоліком є те, що отримані дані не передбачають системи контролю і накопичення інформації про витрати і втрати за кожним виробничим процесом і щодо окремих видів продукції. Тому необхідно розширити використання даних саме оперативного обліку для підвищення ефективності управління виробництвом. Цьому сприятиме журнал оперативного обліку робіт. Ведення журналу оперативного обліку робіт дозволить систематизувати інформацію про хід виконання виробничих процесів, ефективно їх контролювати і управляти ними.

Удосконалення методики управлінського обліку з метою його практичного впровадження на сільськогосподарських підприємствах складається з декількох взаємопов'язаних напрямків. Одним з найголовніших завдань, на наш погляд, є використання обчислювальної техніки, комп'ютерних систем для підвищення оперативності обліку, поліпшення його якості, спрощення трудомістких облікових процесів та створення автоматизованих робочих місць. У зв'язку з цим ми пропонуємо схему комп'ютерної технології обробки облікових даних з метою створення виробничо-інформаційного центру управлінського обліку. Така система охопить усі технологічні й облікові процеси і дозволить контролювати хід виконання виробничої програми, регулювати використання усіх видів ресурсів, управляти рівнем витрат і прогнозувати вплив організаційно-технологічних заходів на економічні результати.

Література

1. Завитій О.П. Директ-костинг як метод управлінського обліку / О. П. Завитій, Р. Ф. Бруханський // Економічні проблеми розвитку Західноукраїнського агропромислового комплексу в умовах переходу до ринкової економіки. – Тернопіль, 1996. – С. 24-25.
2. Бруханський Р. Ф. Облік орендних відносин у реструктуризованих сільськогосподарських підприємствах / Р. Ф. Бруханський // Наука молода. – Тернопіль : Економічна думка, 2004. – Вип. 2. – С. 212-215.
3. Бруханський Р. Ф. Концепція облікового відображення орендних відносин у сільському господарстві / Р. Ф. Бруханський // Наука молода. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. – № 8. – С. 156-160.

4. Бруханський Р. Ф. Стратегічні пріоритети та проблеми трансформації дивідендної політики сільськогосподарських підприємств України / Р. Ф. Бруханський // Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті : національна ідентичність та тенденції глобалізації : збірник тез доповідей міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених [Тернопіль, 25-26 лют. 2010 р.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – С. 301-303.

О. Гайдук

Тернопільський національний економічний університет

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА У СФЕРІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Виникнення і розвиток судово-бухгалтерської експертизи безпосередньо пов'язані з виникненням обліку. Науковці визнають, що облік і контроль стали невід'ємними елементами власності та відносин господарювання ще на ранніх стадіях їх виникнення. На первісних етапах розвитку фахівця з питань обліку та контролю називали по-різному – контролер, повіритель, експерт – для визнання їх освіченості та підкреслення вищого статусу. Однак, вище наведені фактори сприяли скоріше розвитку бухгалтерського обліку як засобу реєстрації фактів господарського життя, а не судово-бухгалтерської експертизи як форми використання спеціальних знань в судовому процесі. Дослідження історії розвитку судово-бухгалтерської експертизи вказують, що вона виникла з практичної необхідності у наданні допомоги правоохоронним органами у процесі слідства та історично трансформувалася з форми контролю у форму застосування знань з бухгалтерського обліку в судовому процесі.

Ретроспективні аспекти застосування судово-бухгалтерської експертизи залежать в основному від суспільного устрою та „людського фактору”. Наприклад, у наш час особливо поширеним при розгляді кримінальних справ є фігурування категорії „хабар”. Доречно вказати, що в Росії ще у XIX столітті існувало унікальне розмежування хабарів: хабарництво („лездоимство” – в оригіналі) – хабар дають за те, що й так треба зробити; здирництво („лихаимство”) – хабар за те, що не можна робити, але роблять; вимагання („вымогательство”) – якщо не даси хабаря, не отримаєш.

Принагідно вважаємо за необхідне зауважити, що виникнення судово-бухгалтерської експертизи не можна пов'язувати лише з реаліями сьогодення, оскільки перші спроби таких досліджень відомі ще з промов Арістотеля, Демосфена, Ксенофонта.

Порядок призначення судової експертизи визначений Кримінально-процесуальним, Цивільно-процесуальним і Господарсько-процесуальним кодексами України, Законом України «Про судову експертизу», Інструкцією про призначення та проведення судових експертиз та іншими нормативно-правовими актами з питань судової експертизи. Однак, на сьогоднішній день не існує чіткого і однозначного законодавчого визначення судово-бухгалтерської експертизи, що не дозволяє точно розуміти сутність цієї експертизи.

Законом України „Про судову експертизу” визначено поняття судової експертизи як дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів дізнання, попереднього слідства чи суду. У чинному в Україні законодавстві вживається поняття «судово-